

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Тілея

*Науковий вісник
збірник наукових праць*

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 107 (№ 4)

Київ – 2016

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно**Фахове видання**

з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
 № 747 від 13 липня 2015 р., з історичних наук наказом МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р. (перереєстрація)

Свідомство про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу
 масової інформації: серія KB № 19946 – 9746 ПР від 31 травня 2013 року

Друкється за рішенням:

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
 (протокол № 12 від 31 березня 2016 р.); Президії ВГО Української Академії Наук (протокол № 16-03-31 від 31 березня 2016 р.)

Збірник входить до міжнародної індексації

EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); EBSCO InfoBase Index (Індія); РИНЦ (Росія).

Рецензенти:

Панчук М. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Степино М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
Онищенко І. Г., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)

Шеф-редактор:

Андрущенко В. П.,
 д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України,
 акад. НАПН України
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М.,
 д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Акопян В. Г.,
 д-р філос. наук, ст.н.с.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Кивлюк О. П., д-р філос. наук, ст.н.с.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Муляр В. І.,
 д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)
Предборська І. М.,
 д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Відповідальний секретар:

Халамендик В. Б.,
 д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф.,
 член – кор. НАН України, акад. НАПН України
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Євтух В. Б., д-р іст. наук, проф.,
 член-кор. НАН України
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
 (Україна, Київ)
Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Армєнія, Єреван)
Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф., член-кор. НАН України
 (Україна, Київ)
Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
 (Україна, Київ)

Редакційна колегія:**З історичних наук:**

Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Дробот І. І., д-р іст. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Журба М. А., д-р іст. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Вінниця)
Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Шаповал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, професор (Азербайджан, Баку)
Базалько О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
Бєх В. П., д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Жадько В. О., д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Жижек Т. А., д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Купепал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
Миколайчук А., д-р хабілітований, проф. (Польща, Познань)
Онїко О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Тецлав С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгощ)
Уваркіна О. В., д-р філос. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Андрусишин Б. І., д-р іст. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Балабанов К. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Варзар І. М., д-р політ. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Войналович В. А., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Іванов М. С., д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Кізіма С. А., д-р політ. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Котигоренко В. О., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Крась І., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)
Лапина С. В., д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Макаренко Л. Л., д-р пед. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Остапенко М. А., д-р політ. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Римаренко С. Ю., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф.
 (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Срогошу Т., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)

Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2016. – Вип. 107 (4). – 484 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

Natsional'nyy pedahohichnyy universytet
imeni M. P. Drahomanova

VHO Ukrayins'ka Akademiya Nauk

Hileya

*naukovyy visnyk
zbirnyk naukovykh prats'*

- *Istorychni nauky*
- *Filosofs'ki nauky*
- *Politychni nauky*

Vypusk 107 (№ 4)

Kyyiv – 2016

Zbirnyk zasnovano 2004 roku. Vykhid z druku – shchomislyachno**FAKHOVE VYDANNYA**

z filosofsk'kykh, politychnykh nauk zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy
№ 747 vid 13 lyunya 2015 r., z *istorychnykh nauk* nakazom MON Ukrainy № 1328 vid 21 hrudnya 2015 r. (*nepepeesmpauia*)

Svidotstvo pro derzhavnu reyestratsiyu (pereystratsiyu) drukovanoho zasobu
masovoyi informatsiyi: seriya KV № 19946 – 9746 PR vid 31 travnya 2013 roku

Drukuyet'sya za rishennyam:

Vchenoyi rady Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova
(protokol № 12 vid 31 beoznya 2016 r.); Prezydiyi VHO Ukrainy's'koyi Akademiyi Nauk (protokol № 16-03-31 vid 31 beoznya 2016 r.)

Zbirnyk vkhodyt' do mizhnarodnoyi indeksatsiyi

EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); EBSCO InfoBase Index (Indyya); RYNTs (Rosiya).

Retsenzenty:

Panchuk M. I., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Stepyko M. T., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Onyshchenko I. H., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Laz'ko H. H., d-r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Lysak V. F., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Mykhaylyuk V. P., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Vinnytsya)
Stoyan T. A., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Cherneha L. M., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Shapoval Yu. I., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Shef – redaktor:

Andrushchenko V. P., d-r filos. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Holovnyy redaktor:

Vashkevych V. M., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Spivredaktory:

Akopyan V. H., d-r filos. nauk, st.n.s. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Kyvylyuk O. P., d-r filos. nauk, st.n.s. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Mulyar V. I., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Zhytomyr)
Predbors'ka I. M., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Vidpovidal'nyy sekretar:

Khalamendyk V. B., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Redaktsiyna rada:

Andrushchenko V. P., d-r filos. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vashkevych V. M., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Yevtukh V. B., d-r ist. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zelenkov A. I., d-r filos. nauk, prof. (Bilorus', Minsk)
Kolesnyk V. F., d-r ist. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Myrzakhanyan R., d-r ist. nauk, prof. (Armeniya, Yerevan)
Mykhal'chenko M. I., d-r filos. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Rafal's'kyi O. O., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Soldatenko V. F., d-r ist. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)

Redaktsiyna kolehiya:**Z istorychnykh nauk:**

Voytsekhivs'ka I. N., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Drobot I. I., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhurba M. A., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Z filosofsk'kykh nauk:

Abasov A. S., d-r filos. nauk, profesor (Azerbaydzhan, Baku)
Bazaluk O. O., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Bekh V. P., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Voronkova V. H., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Zaporizhzhya)
Harbar H. A., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Herasymova E. M., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhad'ko V. O., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhyzhko T. A., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Kutsepai S. V., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Poltava)
Mykolaychak A., d-r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Poznan')
Onipko O. F., d-r tekhn. nauk, profesor (Ukrayina, Kyiv)
Svyrydenko D. B., d-r filos. nauk, dots. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Tetslav S., d-r filos. nauk, prof. (Pol'shcha, Bydghoshch)
Uvarkina O. V., d-r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Yashanov S. M., d-r ped. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Z politychnykh nauk:

Andrusyshyn B. I., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Babkina O. V., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Balabanov K. V., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Varzar I. M., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Voynalovych V. A., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Ivanov M. S., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Kizima S. A., d-r polit. nauk, prof. (Bilorus', Minsk)
Kotyhorenko V. O., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kras' I., d-r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Chensstokhov)
Lapyna S. V., d-r sots. nauk, prof. (Bilorus', Minsk)
Makarenko L. L., d-r ped. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Ostapenko M. A., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Rymarenko S. Yu., d-r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Savyl'yev V. L., d-r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Sroshosha T., d-r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Chensstokhov)

Hileya: naukovy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats' / Hol. red. V. M. Vashkevych. – K. : «Vydavnytstvo «Hileya», 2016. – Vyp. 107 (4). – 484 s.

Kontsepsiya zbirnyka bazuyet'sya na bahatoplanovomu naukovomu vysvitleni problem informatsiynoyi tsyvilizatsiyi, shcho formuyet'sya. Osnovni rubryky okhopyuyut' haluzi istorychnykh, filosofsk'kykh ta politychnykh nauk. Rozrakhovanyy na fakhivtsiv humanitarnykh ta sotsial'no-politychnykh nauk.

духовности, социальное расслоение, разрушение социокультурной среды, деформация моральных и поведенческих стереотипов, невозможно без активизации творческого начала личности и разработке концепции творческого диалога.

Предложенные в исследовании пути решения проблемы анонимии могут использоваться в качестве механизма актуализации личностно-творческого потенциала личности. Полученные материалы позволяют расширить и уточнить теоретические представления о процессе формирования моральных норм и убеждений. Обоснование социально-культурных условий профилактики анонимии поможет предотвратить ее появление и негативные проявления и последствия.

Список использованных источников

1. Каранфилова Е. В. Образование как процесс гармонизации личности / О. В. Каранфилова // Материали XVII міжнародної науково-методичної конференції «Управління якістю підготовки фахівців»: Частина 1. – Одеса, 2012. – С.41–43.
2. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию / М. К. Мамардашвили. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
3. Мамардашвили М. К. Проблема сознания и философское призвание / М. К. Мамардашвили // Вопросы философии. – 1988. – №8.
4. Мельников В. И. Смысл жизни как психологическая установка [Электронный ресурс: Filosofia.ru. 10.04.12.]
5. Некрасов С. Н. Кризис философии в глобальном мире: фокусировка оптики [Электронный ресурс: rpr.ur.ru/klub/publicity/nekrasov/2008/11/3/598]

References

1. Karanfilova E. V. Obrazovanie kak process harmonizacii lichnosti / O. V. Karanfilova // Materialy XVII mizhnarodnoi' naukovo-metodychnoi' konferencii' «Upravlinnja jakistju pidgotovky fahivciv»: Chastyna 1. – Odesa, 2012. – S.41–43.
2. Mamardashvili M. K. Kak ja ponimaju filosofiju / M. K. Mamardashvili. – M.: Progress, 1990. – 368 s.
3. Mamardashvili M. K. Problema soznaniia i filosofskoe prizvanie / M. K. Mamardashvili // Voprosy filosofii. – 1988. – №8.
4. Mel'nikov V. I. Smysl zhizni kak psihologicheskaja ustanovka [Jelektronnyj resurs: Filosofia.ru. 10.04.12.]
5. Nekrasov S. N. Krizis filosofii v global'nom mire: fokusirovka optiki [Jelektronnyj resurs: rpr.ur.ru/klub/publicity/nekrasov/2008/11/3/598]

Karanfilova E. V., Ph.D., associate professor, department of Philosophy, Sociology, Psychology and Law Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture (Ukraine, Odessa), marlinna@yandex.ru

Philosophical strategy and values paradigm society

The article describes the features of the process of complex value-normative transformation of modern society. Produced in the study analysis to overcome the negative processes of anomie and dehumanization through social correction is made from the standpoint of dialogism philosophy, which allowed to study the process of formation of social norms as a dialogue, communion of persons as members of different types of cultures, where another being and thinking is perceived as an equal, and social interaction becomes the nature of the hermeneutic discourse (establishes the connection between their own and other cultures). The article presents the philosophical understanding of the complex social strategies for the correction of anomie by means of education. As an effective means of reorientation of anomie in stable complete picture of the world based on universal moral values, prompted the introduction of technology in society humanization and humanitarization, development of cultural principle of dialogical approach, as well as the general attitude of society to the self-development of personality.

Keywords: values, norms, society, morals, anomie.

Каранфілова О. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, політології, психології та права, Одеська державна академія будівництва і архітектури (Україна, Одеса), marlinna@yandex.ru

Філософські стратегії в ціннісно-нормативній парадигмі суспільства

Розглянуто особливості процесу складних ціннісних та нормативних трансформацій сучасного суспільства. Вироблений в дослідженні аналіз подолання негативних процесів анонії і дегуманізації за допомогою соціальної

корекції зроблений з позицій філософії діалогізму, що дало змогу дослідити процес формування соціальних норм як діалог, спілкування особистостей як представників різних типів культур, де буття і мислення іншого сприймається як рівноправне, а соціальна взаємодія набуває характер герменевтичного дискурсу (встановлює зв'язки між власною та іншими культурами). У статті представлено філософське осмислення комплексу соціальних стратегій по корекції анонії засобами освіти. В якості ефективного засобу переорієнтації анонії в стійку цілісну картину світу, що базується на загальнолюдських моральних цінностях, запропоновано впровадження в соціум технологій гуманізації і гуманітаризації, розвиток культурологічного принципу, діалогічного підходу, а також загальної установки суспільства на саморозвиток особистості.

Ключові слова: цінності, норми, соціум, мораль, анонія.

УДК 316.46:658.29:316.77

Ломачинська І. М.,

доктор філософських наук, професор,
Київський університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), lomachinskairina@ukr.net

Гайдаш В.,

аспірант, Київський університет
ім. Бориса Грінченка (Україна, Київ),
vgaidash@yahoo.com

ЛІДЕРСТВО ЯК ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ

Актуальність проблематики статті зумовлюється становленням глобального інформаційного суспільства, що вимагає пошуку найбільш оптимальних засобів ефективного управління соціальною інформаційною системою на всіх її рівнях. Метою наукового аналізу визначено особливості реалізації феномену лідерства у сучасному менеджменті задля забезпечення ефективності функціонування соціальної інформаційної системи. Авторами визначено сутність інформаційної системи на технічному, біологічному та соціальному рівнях. Зазначено, що поняття «лідерство» та «менеджмент» варто розглядати не як тотожні, а як такі, що мають частковий збіг їх обсягів. Визначено спільні точки перетину понять «лідерство» та «менеджмент», а також охарактеризовано їх відмінності щодо стратегій застосування владного впливу. У висновках підкреслюється, що лідерство як форма взаємодії з тривалою історією у системі владних відносин, постає у суспільній свідомості певним архетипічним уявленням щодо найбільш ефективних засобів впливу в управлінській сфері. Лідерство забезпечує мотивацію та необхідний рівень довіри між керуючими та керованими, забезпечуючи ефективність функціонування інформаційних потоків у соціальній інформаційній системі.

Ключові слова: «інформаційна система», «соціальна система», «лідерство», «менеджмент», «управління».

Сучасний період розвитку цивілізації, що характеризується стрімким розвитком телекомунікаційних систем та інформаційно-комунікаційних технологій, більшість науковців визначають як етап становлення глобального інформаційного суспільства. Епоха глобалізації формує не лише якісно новий вимір взаємозв'язку в економічному, політичному, культурному аспектах, але й акцентує увагу на інформаційних викликах сучасності, що потребує необхідності осмислення практичних можливостей їх регулювання. Усвідомлення світу як цілісної системи в поєднанні локальних, регіональних та глобальних складових, вимагає переосмислення проблеми засобів управління цією системою на різних її рівнях, з урахуванням вимог сучасної інформаційної доби.

Метою наукового аналізу є дослідження феномену лідерства як найбільш ефективного засобу управління соціальними системами в сучасну інформаційну епоху. Мета зумовлює наступні завдання: визначення поняття «інформаційна система» як визначального чинника розвитку сучасної інформаційної епохи у технічному, біологічному та соціальному вимірах; порівняння ефективності використання менеджменту та лідерства як засобів управління соціальними інформаційними

системами; характеристика інформаційної складової як ключової у пошуку найбільш ефективних стратегій перетину лідерства та менеджменту в управлінні суспільними процесами. У процесі осмислення сутності означеної проблеми застосовується сукупність дослідницьких методів, які використовуються у поєднанні та взаємодоповненні, задля більш повного розкриття теми – системного аналізу та синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення. Теоретичне значення роботи полягає у спробі аналізу феномену лідерства як засобу владного впливу в інформаційному контексті управління соціальними системами.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми, передбачає міждисциплінарний підхід до її осмислення, а саме – домінування інформаційної складової в осмисленні сучасного світу як взаємопов'язаної соціальної системи представлено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців – І. Василенка, І. Ільїна, Д. Муза, А. Панаріна, О. Белоруса, А. Чумакова тощо; аналіз сутності менеджменту як системи управління в соціальному вимірі досліджено на основі публікацій П. Друкера, М. Мескона, Ю. Беха, І. Шавкун; інформаційний контекст сучасного менеджменту представлено в дослідженнях В. Бебика, О. Васюхіна, А. Варзунова, О. Матвієнко, М. Цивіна; аналіз лідерства як засобу владного впливу в управлінській сфері виконано на основі публікацій Б. Карлофа, Дж. Коттера, Р. Стогділла, Дж. Максвелла, А. Менегетті, Е. Вергілеса, О. Євтихова, Є. Селезньової, В. Співака тощо.

Інформаційна революція змінює не тільки суспільну свідомість, але й рівень міждержавних політичних відносин, коли на зміну силовим протистоянням класичного типу приходять різноманітні засоби впливу, що змушують до переосмислення усталених підходів до проблеми управління з позиції світу як взаємопов'язаної інформаційної системи – системи, що здійснює отримання вхідних даних; обробку цих даних і зміну власного внутрішнього стану (внутрішніх зв'язків/ відносин); видачу результату або зміну свого зовнішнього стану (зовнішніх зв'язків/відносин). «Інформаційна система – це комунікаційна система, що забезпечує комунікацію та оброблення інформації» [1, с. 7]. В сучасному інформаційному менеджменті, зазвичай, розрізняють два види інформаційних систем – прості інформаційні системи – ті, що здійснюють обробку інформації за одним чітко визначеним алгоритмом (комп'ютер), та складні інформаційні системи, що здатні до самонавчання (індивіди, соціальні групи, та навіть цілі нації). Тому під інформаційними системами в контексті дослідження усвідомлюються окремі індивіди (біологічна інформаційна система), групи чи спільноти (соціальна інформаційна система), що володіють спільними інформаційно-комунікаційними потребами та соціальним досвідом.

Визначаючи суспільство як цілісну інформаційну систему, зазначимо, що структура соціальної пам'яті суспільства складається з соціального менталітету (який формується як поєднання соціального несвідомого і соціальної свідомості) та культурної спадщини, тому неможливо нав'язати спільноті те інформаційне повідомлення, яке не знаходить свого відображення у її соціальній пам'яті. Базуючись на означеній тезі, вважаємо, що лідерство як один з найбільш ефективних засобів

владного впливу, який постає надбанням соціальної пам'яті, визначає необхідність його застосування щодо управління соціальними інформаційними системами різних рівнів. Ключовою тезою наукового аналізу є усвідомлення понять «лідерство» та «менеджмент» в управлінні соціальними інформаційними системами як сумісних понять з перетином (частковим збігом) обсягів (відповідно до кол. Л. Ейлера).

У сучасній західній науковій думці у підходах до визначення сутності лідерства акцентується увага на спільних принципах реалізації лідерства в політиці, економіці чи соціальній сфері. Тому серед численних визначень лідерства ключовим для подальшого аналізу є усвідомлення його як поняття, що використовується «для широкого кола явищ, пов'язаних із процесами влади і впливу в різних соціальних колективах, таких, як групи, організації, співтовариства чи нації» [22, с. 507–508]. З позицій відомого фахівця в галузі керівництва людськими ресурсами, автора численних праць у галузі менеджменту П. Друкера [9], лідерство є поєднанням зовнішнього і внутрішнього партнерства. Друкер виокремлює три складники такого поєднання: фінансовий, виконавчий та особистісний. На його думку, лідери відповідають за ефективність роботи власних організацій і за громаду загалом. Лідери виконують певні ролі й наділені відповідними рисами та психологічними характеристиками, вони визначають напрям, узгоджують дії людей, мотивують їх, надихають та заряджають енергією. До того ж, лідери є каталізаторами змін; вони наділяють своїх послідовників повноваженнями. Лідерство є процесом визначення мети (напряму руху, сповненого значущості) формуванням найоптимальнішої стратегії її досягнення. Тому в управлінському контексті лідерство постає як «провідне, керівне становище окремої особистості, соціальної групи, класу, партії, держави, нації, цивілізації, зумовлене більш ефективними результатами їх діяльності і впливу на розвиток суспільства в цілому чи окремих його складових» [21, с. 561].

Серед найбільш значимих концепцій лідерства, представлених у класифікації Р. Стогділла, в означеному контексті заслуговують на увагу наступні: лідерство як інструмент досягнення мети та результату; лідерство як здійснення впливу та уміння переконувати, лідерство як можливість осягнення перспективи; лідерство як прагнення досягнути суспільнозначимих цінностей. Домінування у лідерстві здатності до мобілізації для реалізації спільних прагнень, втіленні цінностей, формуванні мети та створенні оточення, у якому можна цю мету реалізувати наголошують і Д. Кузес та Б. Познер [7].

В усвідомленні сутності менеджменту як категорії філософського аналізу базовою стала позиція І. Шавкун, яка визначає менеджмент як «синонім історично зумовленої, існуючої впродовж багатьох століть діяльності найманих професійних управлінців, що здійснюють процес планування, організації, мотивації і контролю, спрямований на досягнення мети соціальної системи» [24, с. 23]. Далі автор зазначає, що поняття «управління» значно ширше за поняття «менеджмент», оскільки включає у себе управління технічними і біологічними системами, а теорія менеджменту є складовою загальної теорії управління. За цих обставин вищевикладене дозволяє нам трактувати поняття «менеджмент» як таке, що «мотивує дію, це раціональна і майстерна мотивація

спільної діяльності людей для досягнення певної мети, вигідної всім індивідам, що об'єдналися (у рівній або різній мірі)» [24, с. 41].

Підтримуємо позицію І. Шавкун [24, с. 397–398] щодо впливу інформатизації та інтернаціоналізації сучасного суспільства на виникнення глобального менеджменту, зокрема, появою глобальних інфраструктур (інформаційних, освітніх, транспортних тощо), що призвело до зміни парадигми соціально-економічного розвитку. Суб'єктом такого глобального менеджменту стають міжнародні організації, транснаціональні компанії, а об'єктом – нова, або інформаційна, економіка, – економіка, що базується на знаннях і інформаційних технологіях. Інформаційні системи стають не просто інструментом менеджменту, а самі породжують виробу і послуги, засновані на інформації. Відтак, визначальною ознакою означеного етапу менеджменту є його інформаційний характер.

У Ю. Бека розкриті загрози кризи управління сучасної глобальної епохи: самопрограмування як загроза втрати керованими системами адекватності у глобальних масштабах; зниження персональної відповідальності керованих систем за наслідки глобальних проблем; спотворення чи звуження дії самої демократії. Однією з основних причин означених проблем може бути зазначений автором «відрив еліти від маси, яка розвивається за своїми власними законами і замикається сама на собі, так як спосіб мислення і світогляду еліти істотно відрізняється від поширених у суспільстві, в результаті чого вона втрачає свою ефективність; ідеї і уявлення, що народжені в низах суспільства, вже не дифундують доверху по капілярних системах суспільства і не приймаються елітою» [4, с. 97]. Ю. Бех підкреслює, що «становлення інформаційної і організаційної єдності світової спільноти, що є наслідком геологічного розвитку, потребують у взаємозалежному світі її узгодженої з ним організаційної поведінки» [4, с. 105].

У О. Білоруса криза глобалізму постає як відсутність або неефективність глобальних інститутів управління (глобальну кризу управління), непрозорість процесу прийняття глобальних рішень та їх відірваність від реальних інтересів людей [3, с. 219].

Відповідно, можемо зазначити, що основна криза управління – відірваність керівників від керованих, і, як наслідок, ускладнення руху висхідних вертикальних інформаційних потоків, що забезпечують ефективне функціонування соціальної інформаційної системи як на локальних, так і на глобальних рівнях.

Відповідно, як відповідь на глобальні проблеми сьогодення, зумовлені, передусім активним розвитком інформаційно-комунікаційної сфери, В. Бебик відводить ключову роль в системі сучасного менеджменту як наукової галузі менеджменту інформаційно-комунікаційному, під яким розуміє систему управління інформаційно-комунікаційною сферою суспільства на основі використання форм, методів і технологій правового, економічного, соціального, гуманітарного і політичного менеджменту і маркетингу. Провідна роль інформаційно-комунікаційного менеджменту полягає в інформаційному забезпеченні здійснення всіх видів і форм менеджменту, оскільки основним ресурсом менеджменту є інформація, а основною технологією – комунікація, без якої процес управління неможливий [2, с. 38].

Одним з найважливіших чинників успішного управління є наявність достовірної оперативної інформації про процеси, тому завданнями інформаційного менеджменту є забезпечення досягнення цілей організаційної системи за рахунок ефективного узгодженого управління як елементами, процесами і ресурсами власне інформаційної системи, так і іншими її елементами. У цих завданнях управління в тій чи іншій мірі використовуються інформаційні системи і реалізовані в ній інформаційні ресурси і технології [5, с. 9].

О. Матвієнко та М. Цивін зазначають, що управління будь-якою соціально-економічною системою пов'язане з інформаційними процесами, адже інформація являє собою пов'язуючу основу процесу управління, оскільки саме вона містить відомості, необхідні для оцінки ситуації та прийняття управлінського рішення. В найширшому розумінні, управління – це елементарна функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), яка забезпечує збереження їх певної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми, мети діяльності. Відповідно, менеджмент ставить своїм завданням внести необхідну впорядкованість у процес, організувати спільну діяльність, досягти узгодженості, координації дій. Виконання соціальною інформацією управлінських функцій, циркуляція інформації між компонентами системи, між системою в цілому і оточуючим середовищем, є обов'язковим атрибутом управління. «Саме завдяки інформаційним процесам система здатна здійснювати цілеспрямовану взаємодію із зовнішнім середовищем, координувати відносини власних компонентів, спрямовувати їх рух до заданої мети. Серед багатьох різновидів менеджменту (стратегічний, фінансовий, ризиковий та ін.), інформаційний менеджмент посідає особливе місце як такий, що забезпечує організацію і управління інформаційними потоками» [16, с. 9–10].

П. Друкер визначає одну з ключових проблем сучасної системи управління як протиріччя між необхідністю «працювати в команді» та культивованій «культури особи» серед сучасного топ-менеджменту. Він наголошує на необхідності спадкоємності у системі владних відносин найвищого організаційного керівництва, що виступає запорукою успішного управління [9, с. 15], тобто, необхідності комплексного застосування найбільш ефективних стратегій лідерства в управлінській сфері на різних її рівнях.

Кожна соціальна система – організаційна чи суспільна, складається з безлічі соціальних підсистем, зокрема, і систем біологічних, що складають найнижчий її рівень. Зокрема, у організації складність побудови системи зумовлює подальші проблеми у об'єднаному функціонуванні підсистем, що знижує ефективність досягнення організаційних цілей. Лідери – це ті індивіди, соціальні ролі яких зумовлюють контроль за ефективним функціонуванням підсистем на всіх їх рівнях, адже лідерство включає взаємодію з підсистемами різних рівнів, а також з іншими системами і ширшим соціальним оточенням. Відповідно, «система управління – це сукупність процесів організації і активації діяльності суб'єктів управління та організаційних структур» [4, с. 38].

Д. Максвелл вважає, що досить поширеною є помилка, що поняття «лідерство» і «управління» за змістовними

ознаками є тотожними. Водночас, головна відмінність між ними зводиться до того, що лідерство пов'язане з впливом на спільноти, як на послідовників, в той час як управління концентрується на підтримці функціонування систем і процесів. Управлінці, керівники, менеджери – усі вони можуть лише підтримувати наявний напрям, але не в силах змінити його, адже аби змінити орієнтири і повести людей в новому напрямі, необхідно мати вплив [15].

Близька до вищезазначеної і позиція Р. Джойнера, який зазначає, що часто талановиті лідери зі значним творчим потенціалом та стратегічним баченням майбутнього не мали організаторських навичок менеджерів, і тому їхня справа зазнала невдачу. Лідери – це творці, а менеджери – організатори, члени команди, які на практиці втілюють задуми лідера: «наявність позитивних даних лідера не означає, що людина досягне успіху. Щоб досягнути успіху, лідер повинен знати, як вибрати найкращих менеджерів. Нерозуміння безумовної залежності від різного обдарування людей привело блискучих лідерів до того, що вони здивували світ спалахом свого творчого вогню, але без належного підґрунтя не досягли довготривалого успіху» [8, с. 5]. Тому варто зазначити, що у західній літературі намітилася тенденція розрізняти поняття «менеджер» і «лідер». Відмінність йде по лінії, з одного боку, формального і неформального лідерства, а з другої – стандартизованої, шаблонної і інноваційної, творчої поведінки. Менеджер повинен піклуватися про те, щоб співробітники ефективно виконували поставлені ним завдання, лідери ж, навпаки, покликані своєчасно осягати виклики і вимоги часу, розвивати інноваційні ідеї, необхідні для успішного вирішення найважливіших проблем майбутнього. Вони концентрують увагу на впливі тих або інших подій на підприємство в цілому, а не на рішенні окремих часткових проблем [6, с. 7].

Переваги лідерської позиції актуалізуються через наступні чинники: наявність послідовників, неформальний владний вплив через авторитет, архетипічні уявлення послідовників про постать лідера, що формуються на підсвідомому рівні, наявність харизми (реальної чи уявної, за М. Вебером).

Погоджуючись з позиціями Б. Паригіна, А. Урбановича, В. Співака щодо відмінностей управлінських стратегій керівництва та лідерства, зазначимо, що у лідерській взаємодії, на відміну від керівництва, відсутня система формальних зобов'язань, персональна відповідальність за діяльність колективу перед законом, обмеженість виконуваних соціальних ролей тощо. Водночас, для забезпечення максимальної ефективності управління лідерство і керівництво мають усвідомлюватись не як відмінні позиції, а за принципом взаємодоповнення, тобто, лідерство в системі управління має усвідомлюватись як вагомий фактор реалізації його ефективності. Зокрема, В. Співак зазначає, що «одна з головних відмінностей між менеджером і лідером пов'язана з джерелом влади і рівнем лояльності породжених ним послідовників. І лідер, що обіймає керівний пост, і менеджер повинні володіти усіма методами управління людьми і уміти підібрати в кожному випадку найбільш ефективний метод. Відмінності полягають в пріоритетах, що віддаються ними тим або іншим методам. Ідеал – злиття якостей лідера і менеджера в одній особі, яка обіймає керівну посаду: у такої людини багатший інструментарій та можливості впливу, гнучкіші індивідуальні підходи» [23, с. 20].

Проте означений підхід до розгляду лідерства через аналогії неформального чи формального впливу не завжди повною мірою може бути використаний у випадку численного соціального колективу, коли особисті зв'язки послідовників з лідером практично відсутні, а його лідерська постать сприймається опосередковано, на рівні легенди. В цьому випадку організаційне лідерство вибирає в себе елементи політичного лідерства, коли доміняючою спільної взаємодії стає наявність спільної ідеї та узгодженого плану її досягнення.

Спільною зоною перетину організаційного та політичного лідерства може стати феномен «харизми», інтерпретований у наступних концептуальних підходах: місійно-пропагандистський – усвідомлення наявності харизми для реалізації особливої суспільної місії для реалізації спільного блага; персоналістичний – харизма як набір особливих особистісних якостей (сила духу, цілеспрямованість тощо), що забезпечують можливість владного впливу; поведінковий – харизма як результат колективної управлінської взаємодії, коли харизма постає як своєрідний архетип, що формується у свідомості колективу відповідно до уявного підсвідомого еталону владної поведінки.

Визначаючи сутнісний зміст ефективного менеджера, що здатний адекватно реагувати на виклики сучасної інформаційної доби, І. Шавкун зазначає у його професійних якостях лідерські складові: «створення нових унікальних можливостей життя актуалізує такі здібності менеджера, як здатність уживатися в стиль життя іншої людини, розуміти іншого, контекстно моделювати і відображати можливі екзистенціальні конфігурації. Творче мислення є невід'ємною передумовою успішного менеджменту, а визначення місії організації і її стратегії – це процес не лише творчості, а навіть мистецтва» [24, с. 404].

Формуючи спільні зони перетину лідерства та менеджменту, Б. Карлоф та С. Седерберг вводять поняття «стратегічного лідерства» у межах дослідження функцій і повноважень, визначаючи наступні його характеристики: термін «стратегічне лідерство» використовується для опису складної здатності, необхідної для розуміння: ідеологічної основи і мети організації; структури потреб клієнтів; управління ресурсами, тобто витратами й капіталом; людських відносин; управління, спостереження (моніторингу) і контролю за діяльністю [13, с. 24].

Ефективність застосування стратегій лідерства зумовлена також особливістю реалізації управлінських функцій. Якщо у менеджменті функція управління зосереджена в керівній структурі, то у лідерстві передбачається необхідність застосування влади підлеглих, яка проявляється власне у інформаційному контексті, адже, як зазначає М. Мескон, керівник залежить від інформації підлеглих у прийнятті найбільш оптимальних рішень [18, с. 297], що забезпечує за умови лідерства відповідний баланс влади та ефективності функціонування соціальної інформаційної системи різних рівнів.

Серед основних моделей лідерства, представлених Є. Селезньовою [20, с. 16–17], для сучасного менеджменту найбільш доцільним є усвідомлення лідерства як інструмента колективної взаємодії задля досягнення мети чи результату, реалізації владного впливу, диференціації соціальних ролей та формування рольової структури, прагнення до суспільнозначимих цілей та досягнення перспективи.

Опираючись на наукові підходи О. Євтихова [10, с. 18–19], можливо виділити наступні функції, що поєднують лідерські та управлінські ролі: функція планування – встановлення пріоритетних цілей діяльності колективу та мотивування на її досягнення; контрольно-координуюча функція – координація основних напрямів діяльності та спостереження за їх виконанням; експертна функція – особистість з лідерською позицією зазвичай виступає джерелом найбільшого рівня довіри та достовірної інформації для колективу; представницька функція – лідер ототожнюється для зовнішнього світу є уособленням колективу загалом, з його колективним розумом і цінностями, який трансформує як вхідну, так і вихідну інформацію; емоційно-регулятивна функція – відповідальність лідера за стан морально-психологічного клімату в колективі через існуючі комунікаційні мережі; світоглядно-формуюча функція – лідер формує ідеологію того суспільства, до якого належить колектив.

Лідер, на відміну від більшості не менше, а можливо, і компетентніших, досвідченіших людей, ніж він сам, виявляється здатним виразно побачити перспективу і прийняти відповідальність за ризик. При цьому вимоги до професійних і особистісних якостей послідовників, зазвичай, виявляються дуже високими. На відміну від більшості управлінців, справжній лідер не лише не боїться залучати людей, які в чомусь ((або навіть в усьому) кращі, ніж він сам, але цілеспрямовано шукає таких людей. Практична реалізація масштабних інноваційних ідей очевидно вимагає поетапного залучення до цього процесу усе більш широкого кола послідовників (від персоналу організації до зовнішніх контрагентів), причому залучення саме як суб'єктів спільної діяльності, що усвідомлюють кінцеву мету, свою роль і міру відповідальності за успіх загальної справи [11, с. 21].

Дж. Коттер на прикладі постаті одного з найвидатніших підприємців XX ст. Коносуке Мацусіти проаналізував значення лідерських якостей (місія, моральність, натхнення ідеєю, прагнення до самовдосконалення, вміння працювати в команді тощо) у сучасному менеджменті, зазначивши, що «історія Matsushita Electric Industrial показує, що великі та ефективно реалізовані стратегії бізнесу є не лише продуктом раціонального економічного аналізу, але мають і потужний компонент інтуїції, пов'язаний з характером особистості... Видатне лідерство – це не статична якість, а вирішальний елемент, що має тривалий розвиток і формується на основі самообмежень, але зовсім не переваг» [14, с. 23].

Таким чином, великий лідер, керуючи суспільними інтересами, розвиваючи власну діяльність та розподіляючи блага, стимулює суспільний прогрес, вносить позитивні зміни в усталений суспільний розвиток, надаючи поштовх еволюції. Зокрема, як указує А. Менегетті, «лідери необхідні як символи загальної ідеї, спонукальна ланка вказівки, необхідних для мобілізації енергії, спрямування її на справу і підтримку процесу. Лідер – це глава, особистість, яка контролює операції та здатна синтезувати контекст відносин, оперативний центр безлічі відносин і функцій; істинний лідер – доленосний момент духу в світі» [17, с. 15].

Висновки. Усвідомлюючи суспільство як цілісну взаємопов'язану інформаційну систему, що характеризується єдністю соціального досвіду у вигляді соціальної пам'яті та спільністю інформаційно-

комунікаційних потреб, можливо визначити лідерство як певне архетипічне уявлення щодо найбільш ефективних засобів владного впливу, що сформовано у суспільній свідомості. Лідерство як форма владного впливу між керуючими та керованими має найбільш тривалу історію у системі владних відносин, водночас, характеризується активною динамікою зміни власних стратегій відповідно до вимог історичної доби – від героїчного, місійно-особистісного, адміністративно-бюрократичного до демократичного чи лідерства-служіння. Лідерство передбачає владний взаємовплив не лише керівників, але й керованих, що зумовлює необхідність його використання у сучасному менеджменті, задля забезпечення ефективності функціонування висхідних інформаційних потоків у соціальній інформаційній системі.

Список використаних джерел

1. ДСТУ ISO 5127: 2007. Словник термінів. Інформація та документація. – К.: Держспоживстандарт України, 2010.
2. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публікацій. Моногр. / В. М. Бебик. – К.: МАУП, 2005. – 440 с.: іл.
3. Белорус О. Г. Экономическая система глобализма / О. Г. Белорус. – К.: КНЭУ, 2003.
4. Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами: монографія / Ю. В. Бех; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 623 с.
5. Васюхин О. В. Информационный менеджмент: Учеб. пособие. / О. Васюхин, А. Варзунов. – СПб.: СПбГУ ИТМО, 2010. – 118 с.
6. Вергилес Э. В. Теория лидерства / Э. Вергилес; Моск. гос. ун-т экономики, статистики и информатики. – М., 2001. – 42 с.
7. Вызов бросаю лидеры / Дж. Кузес, Б. Познер; [пер. с англ. А. В. Савинова]. – М.: АСТ: ЛЮКС, 2005. – 446 с.
8. Джойнер Р. Лидер, менеджер и пять слагаемых успеха / Р. Джойнер; [Пер. с англ.]. – К.: «Християнське служіння», 1999. – 178 с.
9. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке / П. Друкер. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2004. – 272 с.
10. Евтихов О. В. Эффективное лидерство: Учеб. пособие. / О. В. Евтихов; Сиб. гос. аэрокосмич. ун-т. – Красноярск, 2012. – 132 с.
11. Ильин В. А. Психология лидерства: Учебн. / В. А. Ильин. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 311 с.
12. Ильин И. В. Теоретико-методологические основы глобалистики / И. Ильин. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2009. – 108 с.
13. Карлоф Б. Вызов лидеров / Б. Карлоф, С. Седерберг; [пер. со швед]. – М.: Дело, 1996. – 352 с.
14. Коттер Дж. Лидерство Мацуситы: Уроки выдающегося предпринимателя XX века / Дж. Коттер; пер. с англ. – 4-е изд. – М.: Альпина Паблишерз, 2011. – 254 с.
15. Максвелл Дж. 21 неопровержимый закон лидерства [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://best-resume.net/free.htm>, свободный. – Название с экрана.
16. Матвієнко О. В. Основи менеджменту інформаційних систем: Навч. посіб. / О. Матвієнко, М. Цивін. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
17. Менегетти А. Психология лидера / А. Менегетти. – 4-изд. – М.: ННБФ «Онтопсихология», 2002. – 202 с.
18. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 1992.
19. Муза Д. Е. Введение в глобалистику: Учеб. пособие. / Д. Е. Муза. – Донецк: ДонНТУ, 2010. – 240 с.
20. Селезнева Е. В. Лидерство: Учебн. / Е. В. Селезнева. – М.: Издательство Юрайт, 2014. – 429 с.
21. Социологическая энциклопедия: в 2 т. – Т.1. – М.: Мысль, 2003. – 694 с.
22. Социология: энциклопедия / [Сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко]. – Минск: Книжный дом, 2003. – 1312 с.
23. Спивак В. А. Лидерство: Учебн. / В. А. Спивак. – М.: Издательство Юрайт, 2014. – 393 с.
24. Шавкун І. Г. Менеджмент як соціокультурне явище: соціально-філософський аналіз: дисертація доктора філос. н. / І. Шавкун. – Запоріжжя, 2008. – 430 с.

References

1. DSTU ISO 5127: 2007. Slovník terminiv. Informacija ta dokumentacija. – K.: Derzhspozhyvstandart Ukraïny, 2010.
2. Bebyk V. M. Informacijno-komunikacijnyj menedzhment u global'nomu suspil'stvi: psihologija, tehnologij, tehnika publik rylejshnz: Monogr. / V. M. Bebyk. – K.: MAUP, 2005. – 440 s.: il.
3. Belorus O. G. Jekonomicheskaja sistema globalizma / O. G. Belorus. – K.: KNJeU, 2003.
4. Beh Ju. V. Filosofija upravlinnja social'nyjny systemamy: monografija / Ju. V. Beh; Min-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukraïny, Nac. ped. un-t imeni M. P. Dragomanova. – K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2012. – 623 s.
5. Vasjuhin O. V. Informacionnyj menedzhment: Ucheb. posob. / O. Vasjuhin, A. Varzunov. – Spb.: SPbGU ITMO, 2010. – 118 s.
6. Vergiles Je. V. Teorija liderstva / Je. Vergiles; Mosk. gos. un-t jekonomiki, statistiki i informatiki. – M., 2001. – 42 s.
7. Vyzov brosjut lidery / Dzh. Kuzes, B. Pozner; [per. s angl. A. V. Savinova]. – M.: AST: LJuKS, 2005. – 446 s.
8. Dzhojner R. Lider, menedzher i pjat' slagaemyj uspeha / R. Dzhojner; [Per. s angl.]. – K.: «Hrystjans'ke sluzhinnja», 1999. – 178 s.
9. Druker P. Zadachi menedzhmenta v XXI veke / P. Druker. – M.: Izd. dom «Vil'jams», 2004. – 272 s.
10. Evtihov O. V. Jeftektivnoe liderstvo: Ucheb. posob. / O. V. Evtihov; Sib. gos. ajerokosmich. un-t. – Krasnojarsk, 2012. – 132 s.
11. Il'in V. A. Psihologija liderstva: Uchebn. / V. A. Il'in. – M.: Izdatel'stvo Jurajt, 2015. – 311 s.
12. Il'in I. V. Teoretiko-metodologicheskie osnovy globalistiki / I. Il'in. – M.: Izd-vo Mosk. Un-ta, 2009. – 108 s.
13. Karlof B. Vyzov liderov / B. Karlof, S. Sederberg; [per. so shved]. – M.: Delo, 1996. – 352 s.
14. Kotter Dzh. Liderstvo Macusity: Uroki vydajushhegosja predprinimatelja XX veka / Dzh. Kotter; per. s angl. – 4-e izd. – M.: Al'pina Publishers, 2011. – 254 s.
15. Maksvell Dzh. 21 neopроверzhimyj zakon liderstva [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://best-resume.net/free.htm>, svobodnyj. – Nazvanie s jekrana.
16. Matvijenko O. V. Osnovy menedzhmentu informacijnyh system: Navch. posib. / O. Matvijenko, M. Cyvin. – K.: Centr navchal'noi literatury, 2005. – 176 s.
17. Menegetti A. Psihologija lidera / A. Menegetti. – 4. izd. – M.: NNBF «Ontopsihologija», 2002. – 202 s.
18. Meskon M. H. Osnovy menedzhmenta / M. Meskon, M. Al'bert, F. Hedouri; per. s angl. – M.: Delo, 1992.
19. Muza D. E. Vvedenie v globalistiku: Ucheb. posob. / D. E. Muza. – Doneck: DonNTU, 2010. – 240 s.
20. Selezneva E. V. Liderstvo: Uchebn. / E. V. Selezneva. – M.: Izdatel'stvo Jurajt, 2014. – 429 s.
21. Sociologicheskaja jenciklopedija: v 2 t. – T. I. – M.: Mysl', 2003. – 694 s.
22. Sociologija: jenciklopedija / [Sost. A. A. Gricanov, V. L. Abushhenko, G. M. Evel'kin, G. N. Sokolova, O. V. Tereshhenko]. – Minsk: Knizhnyj dom, 2003. – 1312 s.
23. Spivak V. A. Liderstvo: Uchebn. / V. A. Spivak. – M.: Izdatel'stvo Jurajt, 2014. – 393 s.
24. Shavkun I. G. Menedzhment jak sociokul'turne javyshhe: social'no-filosofskij analiz: dysertacija doktora filos. n. / I. Shavkun. – Zaporizhzhja, 2008. – 430 s.

Lomachinska I. M., doctor of philosophical sciences, Professor, Kyiv University named after Boris Grinchenko (Ukraine, Kyiv), lomachinskairina@ukr.net

Gaidash V., postgraduate student, Kyiv University named after Boris Grinchenko (Ukraine, Kyiv), vgaidash@yahoo.com

Leadership as means of managing social systems in the information age

The aim of the scientific analysis is defined as peculiarities of implementation of leadership phenomenon in modern management as the means to ensure the effectiveness of functioning of the social information system. The authors have defined the essence of the information system at the technical, biological and social levels. It has been noted that the notion «leadership» and «management» need to be considered as not identical, but as those spheres of which partly coincide. General points of intersection of the notions «leadership» and «management» were defined and their difference regarding the strategies of applying the influence of power were described. The conclusions section underline that the leadership as the form of interaction, enjoying the long-lasting history in the power relationships system, exists in the public consciousness as a certain archetypal notion of the most efficient means of influencing

in managerial field. Leadership ensures the motivation and the necessary level of trust between the manager the managed ensuring the efficiency of functioning of the information flows in the social information system.

Keywords: «information system», «social system», «leadership», «management», «control».

Ломачинская И. Н., доктор философских наук, профессор, Киевский университет им. Бориса Гринченко (Украина, Киев), lomachinskairina@ukr.net

Гайдаш В., аспирант, Киевский университет им. Бориса Гринченко (Украина, Киев), vgaidash@yahoo.com

Лидерство как средство управления социальными системами в информационную эпоху

Актуальность проблематики статьи предопределяется становлением глобального информационного общества, которое требует поиска наиболее оптимальных средств эффективного управления социальной информационной системой на всех ее уровнях. Целью научного анализа определены особенности реализации феномена лидерства в современном менеджменте как средства обеспечения эффективности функционирования социальной информационной системы. Авторами определена сущность информационной системы на техническом, биологическом и социальном уровнях. Отмечено, что понятие «лидерство» и «менеджмент» необходимо рассматривать не как тождественные, а как такие, что имеют частичное совпадение объемов. Определены общие точки пересечения понятий «лидерство» и «менеджмент», а также охарактеризованы их отличия относительно стратегий применения влияния власти. В выводах подчеркивается, что лидерство как форма взаимодействия с длительной историей в системе отношений власти, существует в общественном сознании как определенное архетипическое представление о наиболее эффективных средствах влияния в управленческой сфере. Лидерство обеспечивает мотивацию и необходимый уровень доверия между управляющими и управляемыми, обеспечивая эффективность функционирования информационных потоков в социальной информационной системе.

Ключевые слова: «информационная система», «социальная система», «лидерство», «менеджмент», «управление».

* * *

УДК 323.1+130.2+316.32

Малахова О. М., аспирантка кафедры теории и истории культуры философского факультета, Львовский национальный университет им. Ивана Франко (Украина, Львов), olya_malakhova@mail.ru

Ценность нации в период глобализации

Проведен анализ понятия «нация». Рассмотрены вопросы о роли нации для общества, в частности проанализированы ее значение в период глобализации. Раскрыто влияние глобализации и обусловленной ею интеграции и унификации культур на существование нации. Глобализация, которая объединяет мир, усиливает взаимозависимость и взаимопроникновение культур, бросает вызов нациям: возникает угроза самому существованию нации как сообщества людей, имеющих свои специфические признаки, культурные коды. Аргументируется тезис о том, что глобализация является фактором переосмысления ценности нации.

Ключевые слова: нация, глобализация, культурная глобализация, вестернизация, ценность.

(статья друкується мовою оригіналу)

В современном обществе резко возрастает число угроз, которые оказывают негативное воздействие на существования нации. Определяющим процессом современности выступает глобализация, следствием которой является интеграция в политической, экономической и культурной сфере. Глобализация, которая стирает границы и объединяет мир, угрожает существованию наций, которые имеют определенные особенности, традиции. В таких условиях по-новому раскрывается ценность нации.

Проблемы нации освещаются в трудах Е. Геллнера, К. Хьюбер, Э. Смита, Э. Хобсбаума, Б. Андерсона и др. Среди советско-российских исследований можно